

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

24 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk (sprawozdawca)

SSN Marcin Trzebiatowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 24 lipca 2025 r. w Warszawie

skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 9 czerwca 2022 r., I ACa 482/22,

w sprawie z powództwa L.S. i W.B.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę,

I. oddala skargę kasacyjną;

**II. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz L.S.
i W.B. po 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) kosztów
postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek
ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego
za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia
zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

A.W.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Ewa Stefańska

Marcin Trzebiatowski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 21 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił powództwo o ustalenie (pkt I), zasądził od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz L.S. i W.B. solidarnie 953 310,39 zł oraz 77 161,62 CHF wraz z roszczeniem odsetkowym bliżej określonym (pkt II), oddalił powództwo o zapłatę w pozostałym zakresie (pkt III) i zasądził od pozwanego na rzecz powodów koszty procesu (pkt IV).

Wyrokiem z 9 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację pozwanego (pkt I) i zasądził od niego na rzecz powodów koszty postępowania apelacyjnego (pkt II).

Sądy *meriti* ustaliły, że poprzednik pozwanego – [...] Bank Polska spółka akcyjna w G. zawarł 18 marca 2008 r. z W.B. i L.S. umowę o kredyt mieszkaniowy (kredyt przeznaczony na zakup lub zamianę nieruchomości na rynku wtórnym). Umowa składała się z dwóch części – Części Szczególnej Umowy (CSU) oraz Części Ogólnej Umowy (COU), stanowiącej przyjęty w banku wzorzec umowny. Bank udzielił powodom kredytu hipotecznego określonego jako kredyt denominowany udzielony w złotych w kwocie 287 869,25 CHF. Całkowity koszt kredytu określono szacunkowo na 450 646,47 zł. Okres kredytowania obejmował 30 lat.

Zgodnie z postanowieniem § 1 ust. 2 umowy – w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, kwota w złotych miała zostać określona przez przeliczenie na złote kwoty wyrażanej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z tabelą kursów obowiązujących w banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Stosownie do § 1 ust. 3 w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej: 1) zmiana kursu waluty wpływała na wypłacane w złotych przez bank kwoty transz kredytu oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych; 2) ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosił kredytobiorca. W § 2 ust. 1 COU wskazano, że oprocentowanie kredytu ustalone być miało według zmiennej stopy procentowej stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej powiększonej o marżę banku. Stopa bazowa odpowiadać miała stawce LIBOR 3M

obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków w przypadku kredytów denominowanych w USD lub CHF.

W części dotyczącej wypłaty środków z kredytu denominowanego, tj. w § 11 ust. 1-2 COU strony ustaliły, że w przypadku kredytu przeznaczonego na zakup nieruchomości na rynku pierwotnym, denominowanego w walucie obcej, łączna kwota przyznanych środków, o której mowa w § 1 ust. 1 CSU, wypłacona miała być w złotych zgodnie z terminarzem wpłat określonym przez inwestora w przedwstępnej umowie. W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następowała w złotych w kwocie stanowiącej równowartość wypłacanej kwoty wyrażonej w walucie obcej. Zgodnie z § 11 ust. 3 do, przeliczeń kwot walut uruchamianego kredytu stosowało się kurs kupna waluty obcej według tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu wypłaty środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.

Postanowieniem § 13 ust. 7 COU wskazano, że w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej: 1) harmonogram spłat kredytu wyrażać miał się w walucie, w której kredyt był denominowany; 2) spłata dokonywana miała być w złotych o równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej; 3) do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosować miało się kurs sprzedaży danej waluty według tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Postanowienia powiązane z tabelą kursów w banku zawierały OWU, stanowiące integralną część umowy.

Kredyt został wypłacony powodom w dwóch transzach: 28 marca 2008 r. w wysokości 605 589,14 zł, co stanowiło równowartość 275 769,29 CHF i 13 maja 2008 r. w wysokości 24 722,84 zł, co stanowiło równowartość 12 100,06 CHF.

Rozstrzygając spór, Sąd Apelacyjny w pełni podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i przyjął je za własne. Sąd drugiej instancji przyjął, że postanowienia umowy nie były jednoznaczne ponieważ nie wynikała z nich jasno kwota kredytu, na jaką umowa została zawarta, gdyż jej postanowienia były sprzeczne i wzajemnie się wykluczały. Z jednej strony w umowie znalazła się treść, że kredyt udzielony jest w złotych, a z drugiej – nie podano wysokości kredytu w złotych, odwołując się do równowartości w CHF, która miała być przeliczana według kursu kupna tej waluty

zgodnie z tabelą kursów banku. Kwota w złotych mogła się zatem zmieniać w zależności od daty uruchomienia kredytu i wprowadzenia jednostronnie tabel kursowych u poprzednika prawnego pozwanego. Kwota faktycznie otrzymanego kredytu była znana dopiero w momencie wypłaty. Bezsprzecznie kredyt został wypłacony i był spłacany w złotych.

Choć zatem literalnie był to kredyt denominowany w walucie obcej, to funkcjonalnie nie różnił się niczym od kredytu indeksowanego w walucie obcej, a posłużenie się w umowie walutą obcą służyło jedynie zastosowaniu innego niż pieniądź miernika wartości, a nie spełnianiu świadczeń w tejże walucie obcej. Z tego względu taką postać kredytu nominalnie denominowanego w walucie obcej na potrzeby prowadzonego postępowania winno się traktować tak samo, jak kredyt indeksowany do waluty obcej. Ryzyko kursowe sprawiało, że kredytobiorcy oddawali inną kwotę kapitału w walucie polskiej niż tą, którą rzeczywiście otrzymali. W przypadku kredytu denominowanego jego wartość od początku była wyrażona w walucie obcej, jednak służyło to jedynie „ukryciu” etapu ustalenia tej wysokości na podstawie kwoty kredytu w walucie polskiej, gdyż środki stawiano kredytobiorcy do dyspozycji w walucie polskiej, a także spłacał on raty według takiego samego mechanizmu jak przy kredycie indeksowanym. Wysokość wypłaconego świadczenia przekładała się w arbitralny sposób ustalania comiesięcznej raty spłaty kredytu również wyliczanej za pomocą tabel kursowych poprzednika prawnego pozwanego.

Sądy *meriti* opowiedziały się za niedozwolonym, tj. abuzywnym charakterem postanowień wyżej opisanych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Za orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny wskazał, że charakter abuzywny miały postanowienia § 1 ust. 2, § 11 ust. 2 i 3 oraz § 13 ust. 7 COU, a ich wyeliminowanie z umowy potwierdzone oświadczeniem konsumentów, że nie chcą kontynuowania umowy ani zastąpienia jej postanowień inną regulacją skutkowało ostatecznie nieważnością całej umowy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego waga, znaczenie oraz ilość nagromadzonych w umowie klauzul niedozwolonych prowadziła do tego, że ich eliminacja uniemożliwiła ustalenie elementów istotnych umowy kredytu, co musiało skutkować ustaleniem nieważności zawartego kontraktu w świetle stanowiska zajętego przez

powodów, gdy mieli oni już świadomość skutków restytucyjnych owej nieważności. Brak zapisów w umowie dotyczących przeliczenia świadczeń powodował, że powstawała luka uniemożliwiająca przede wszystkim określenie wysokości zobowiązania kredytobiorcy i zasad jego spłat.

Skargę kasacyjną od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie:

- art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c.,
- art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (dalej Pr. bank.),
- art. 385¹ § k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 Pr. bank.,
- art. 358¹ § 2 k.c.,
- art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c.,
- art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. i w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 Pr. bank. oraz w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13,
- art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 Pr. bank. oraz art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 6 Dyrektywy 93/13,
- art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 58 § 1 i 2 k.c.

Wobec tak postawionych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i o przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, a także o pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, zgłaszając wniosek o ich zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego, wraz z kosztami zastępstwa procesowego oraz kosztami opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm prawem przepisanych.

Powodowie wnieśli o oddalenie skargi kasacyjnej i o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanego okazała się niezasadna.

Przechodząc do omówienia zarzutów przytoczonych przez skarżącego, należy w pierwszej kolejności odwołać się do uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r. (III CZP 25/22, OSNC z 2024 r., poz. 118), w której Sąd Najwyższy jednoznacznie przesądził, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Natomiast w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Również we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej (lub denominowanego taką walutą) i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za niezwiązaniem umową równoznaczną w skutkach z nieważnością (tak np. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18).

Wyeliminowanie abuzywnych klauzul przeliczeniowych nie prowadzi zatem do utrzymania w mocy kredytu indeksowanego kursem CHF jako kredytu złotowego oprocentowanego według stawki LIBOR (wyrok SN z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22); to samo dotyczy kredytu denominowanego kursem CHF (wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). Sąd Apelacyjny prawidłowo zatem uznał sporną umowę o kredyt za niewiązącą powodów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi także wątpliwości, że postanowienia umowy (regulaminu) określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej mają charakter

niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21).

W art. 385¹ i nast. k.c. uregulowano kwestie związane z niedozwolonymi postanowieniami umownymi, zwanymi także klauzulami abuzywnymi, w tym skutki wprowadzenia ich do umowy z udziałem konsumenta. Tworzą one rdzeń systemu ochrony konsumenta przed wykorzystaniem przez przedsiębiorców silniejszej pozycji kontraktowej, związanej z możliwością jednostronnego kształtowania treści wiążących strony postanowień, w celu zastrzegania klauzul niekorzystnych dla konsumenta (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2). Przepisy te stanowią implementację Dyrektywy 93/13, w związku z czym dokonując ich wykładni, należy brać pod uwagę wskazówki wynikające z tej dyrektywy, jak i dorobek orzecniczy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Co prawda, dyrektywa unijna nie jest sama w sobie bezpośrednio stosowana, jak ma to miejsce w odniesieniu do rozporządzeń unijnych, niemniej jej właściwa transpozycja stanowi obowiązek państwa Unii Europejskiej, w konsekwencji czego spory wynikłe na tle stanów faktycznych objętych dyrektywą powinny być interpretowane i rozwiązywane z uwzględnieniem jej celów i postanowień.

Art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne); nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Natomiast art. 3 ust. 1 Dyrektywy 93/13 stanowi, że warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

Z art. 385¹ § 1 k.c. wynika również sankcja, którą dotknięte jest niedozwolone postanowienie umowne, polegająca na tym, że „nie wiąże” ono konsumenta. Przepis ten jest skorelowany z art. 6 ust.1 Dyrektywy 93/13, zgodnie z którym państwa

członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. Natomiast w świetle jej art. 7 ust. 1 zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i TSUE wielokrotnie już wyjaśniano, że niedozwolone postanowienie umowne (385¹ § 1 k.c.) jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną. Nie budzi też wątpliwości, że stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. (zob. np. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. - zasadę prawną - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwałę Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40; postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2021 r., III CZP 41/20, MoP 2021, nr 15, s. 775; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A.).

Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką Dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Niedopuszczalne jest zastępowanie wyeliminowanego abuzywnego postanowienia umowy innym mechanizmem wyliczenia kwoty raty kapitałowo-odsetkowej. Żaden bowiem przepis prawa – jak wcześniej wskazano – nie daje podstaw do zastąpienia klauzuli abuzywnej innym postanowieniem. Uzupełnienie luk po wyeliminowaniu takiej klauzuli stanowiłoby bowiem zbyt daleko idącą modyfikację umowy w celu ratowania sytuacji prawnej przedsiębiorcy stosującego niedozwolone postanowienie umowne (zob. postanowienie SN z 31 maja 2022 r., I CSK 2314/22 i wskazane tam orzeczenia oraz postanowienie SN z 6 października 2022 r., I CSK 3614/22).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

A.W.

[a.ł.]

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Ewa Stefańska

Marcin Trzebiatowski